

Bijlage 1: Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Conform het bepaalde in artikel 7 van het besluit worden de volgende voorzieningen in ieder geval als algemeen gebruikelijk aangemerkt:

Vervoer

- a. fiets [standaardfiets, fiets met verlaagde instap, fiets met trapondersteuning/hulpmotor]
- b. tandem [standaardtandem, tandem met trapondersteuning/hulpmotor, tandem met verlaagde instap].
- c. bromfiets [ook bromfiets in speciale uitvoering zoals brommobiel].
- d. autoaanpassingen [automatische transmissie; stuurbekrachtiging; elektrisch bedienbare ramen; warmtewerend glas; airco]
- e. een standaard buggy voor kinderen tot de leeftijd van 4 jaar. Bij een aangepaste buggy zijn de meerkosten van de aanpassingen ten opzichte van de standaard buggy niet algemeen gebruikelijk.

Woonvoorzieningen:

- a. toiletpot en verhoogd / hangend toilet;
- b. toiletgelegenheid op de eerste etage;
- c. renovatie (vervangen lavet door douche);
- d. aanleg centrale verwarming;
- e. douchecabine, douchecel, douchewand, senioredouchebak ;
- f. mechanische ventilatie (beluchten woning);
- g. airconditioning woonruimte;
- h. kooktoestellen algemeen;
- i. zonwering (binnen en buiten);
- j. alle vormen van mechanische ventilatie;
- k. alle vormen van kranen (eenhendel-mengkranen, thermostaatkranen en glijstangset);
- l. aanleg centrale verwarming ;
- m. intercom;
- n. afzuigkap boven kooktoestel;
- o. (teruggebogen) deurkrukken;
- p. Aanrechtblad;
- q. toiletpot, verhoogd/hangend toiletpot, losse toiletverhoger, toiletstoel;
- r. douchezitjes, douchestoelen en badzitjes;
- s. beugels (wand/vloer), grepen (wand/vloer) en drempelhulpen;
- t. senioredouchebak;
- u. renovatie (van bijvoorbeeld badkamer of keuken);
- v. douchecabine; douchecel; douchewand;
- w. waterbed;
- x. overige, vergelijkbare algemeen gebruikelijke woonvoorzieningen als genoemd in sub a tot en met sub m tot maximaal € 250,- ;

Rolstoelen/scootmobielen:

- y. Accessoires die niet medisch noodzakelijk zijn, maar als wel nuttige accessoires aangeboden worden:
- z. Regenpakken, winterbekleding, been/voetenzak,.
- aa. Rolstoelhandschoenen
- bb. Accessoires als asbak, bandenpomp, bagagetas, rolstoelovertrek en spaakbeschermers.

Bijlage 2: richtlijn gebruikelijke hulp

1. Algemeen

Gebruikelijke hulp is hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten. Gebruikelijke hulp is ook alleen aan de orde als er een leefeenheid is die gemeenschappelijk een woning bewoont.

In het onderzoek wordt beoordeeld of de gevraagde hulp en ondersteuning tot de gebruikelijke hulp behoort en of de gebruikelijke hulp ook daadwerkelijk geleverd kan worden.

Bij gebruikelijke hulp wordt een onderscheid gemaakt in kortdurende en langdurige situaties:

- Kortdurend: er is uitzicht op herstel. Het gaat hierbij is het algemeen over een periode van maximaal drie maanden;
- Langdurig: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de hulp langer dan drie maanden nodig zal zijn.

In kortdurende situaties is het uitgangspunt dat deze als gebruikelijk wordt aangemerkt. Door het kortdurend karakter treedt doorgaans geen overbelasting op. In langdurige situaties is de hulp waarvan kan worden gezegd dat deze op basis van algemeen aanvaarde maatstaven door de sociale omgeving (ouders, partners, volwassen inwonende kinderen en andere inwonende huisgenoten) moet worden geleverd, algemeen gebruikelijke hulp.

Algemene uitzonderingen

Afhankelijk van de individuele situaties kan hulp, die naar algemeen aanvaarde maatstaven als gebruikelijke kan worden beschouwd hier toch niet gebruikelijk zijn.

Bijvoorbeeld wanneer:

- Uit onderzoek blijkt dat een huisgenoot aantoonbare beperkingen heeft op grond van een aandoening, handicap of probleem, of dat deze kennis/vaardigheden mist en deze ook niet kan aanleren, waardoor redelijkerwijs de taken niet overgenomen kunnen worden.
- In een leefeenheid overbelasting dreigt, doordat, gegeven de voor die leefeenheid geldende gebruikelijke hulp, door de (chronische) uitval van iemand uit de leefeenheid gezinsleden alsnog onevenredig belast worden.
- de leden van een leefeenheid overbelast dreigen te raken door de combinatie van werk en verzorging van de zieke partner/huisgenoot. Ondersteuning in de vorm van een maatwerkvoorziening zal dan van korte duur zijn (3-6 maanden) om de leefeenheid de gelegenheid te geven de onderlinge taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen. Hetzelfde geldt als een partner/ouder ten gevolge van het plotseling overlijden van de andere ouder overbelast dreigt te raken door de combinatie van werk en verzorging van de inwonende kinderen.
- de zieke partner/huisgenoot zich in de terminale levensfase bevindt.

Er wordt daarbij telkens onderzoek gedaan naar de verhouding tussen draagkracht en draaglast van de individuele cliënt. Zie hiertoe hoofdstuk 4 van deze richtlijn. Ten aanzien van Persoonlijke Verzorging en Begeleiding worden deze uitzonderingen in hoofdstuk 3 nader uitgewerkt.

Fysieke afwezigheid

Indien de huisgenoot van een hulpvrager vanwege werk fysiek niet aanwezig is, wordt hiermee bij het indiceren uitsluitend rekening gehouden, wanneer het om aaneengesloten perioden van tenminste zeven etmalen gaat. De afwezigheid van de huisgenoot moet een verplichtend karakter hebben en inherent zijn aan diens werk; denk hierbij aan offshore werk, internationaal vrachtverkeer en werk in het buitenland. Wanneer iemand aaneengesloten perioden van tenminste zeven etmalen van huis is, is er in die periode feitelijk sprake van een éénpersoonshuishouden en kan er geen gebruikelijke hulp worden geleverd. Wanneer de fysieke afwezigheid van de partner minder dan 7 etmalen bedraagt, zal er altijd onderzocht moeten worden of de huisgenoot feitelijk kan voorzien in het verlenen van de hulp.

Ouderlijke zorgplicht bij echtscheiding

Bij echtscheiding vervalt het samenwonen en daarmee dus ook de gebruikelijke hulp voor het huishouden en de onderlinge persoonlijke verzorging van partners. De zorgplicht voor de kinderen verdwijnt niet. Bij uitval van de verzorgende ouder moet wel onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheid van opvang van de kinderen door de niet thuiswonende ouder door te kijken naar de voor de rechtbank vastgelegde afspraken tussen de ex-echtgenoten.

Voor die perioden dat de kinderen bij de verzorgende –uitgevallen– ouder zijn kan er dan een indicatie voor opvang zijn. Als de zorgplicht door de niet-verzorgende ouder kennelijk niet wordt nagekomen, beschouwen we de situatie als een eenoudergezin.

2. Huishoudelijke taken

Huishoudelijke taken: uitstelbaar en niet uitstelbaar

Onder huishoudelijke taken vallen zowel de uitstelbare als de niet-uitstelbare taken.

- **Niet-uitstelbare** taken zijn maaltijd verzorgen/opwarmen, de kinderen verzorgen, afwassen en opruimen;
- **Uitstelbare** taken zijn wasverzorging, zwaar huishoudelijk werk: stofzuigen, sanitair, keuken, bedden verschoneren.

Bijdrage van kinderen en jong-volwassenen aan het huishouden

In geval de leefeenheid van de hulpvrager mede bestaat uit kinderen, dan gaat de indicatiesteller ervan uit, dat de kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en psychosociaal functioneren, een bijdrage kunnen leveren aan de huishoudelijke taken.

- Kinderen tot 5 jaar leveren geen bijdrage aan de huishouding.
- Kinderen van 5 tot en met 12 jaar worden naar hun eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden als opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, kleding in de wasmand gooien.
- Kinderen van 13 tot en met 17 jaar kunnen, naast bovengenoemde taken hun eigen kamer op orde houden, d.w.z. rommel opruimen, stofzuigen, bed verschoneren.

Taken van een 18-23 jarige

Van een meerderjarige gezonde huisgenoot wordt verwacht dat deze een gedeelte van de huishoudelijke taken overneemt wanneer de primaire verzorger uitvalt.

Een 18-23 jarige wordt verondersteld de volgende taken uit te kunnen voeren:

- schoonhouden van sanitaire ruimte,
- keuken en een kamer,
- de was doen,
- boodschappen doen,
- maaltijd verzorgen,

- afwassen en opruimen.

Dit is genormeerd naar 2 uur uitstelbare, zware huishoudelijke taken en 3 uur lichte, niet uitstelbare huishoudelijke taken per week.

Daarnaast kunnen zij eventuele jongere gezinsleden veren en begeleiden. Vanaf 23 jaar wordt iemand geacht de huishoudelijke taken volledig over te nemen.

Kinderen jonger dan 23 jaar

Of en in welke mate de kinderen en jongvolwassenen in het huishouden betrokken worden in het overnemen van taken, is afhankelijk van de specifieke situatie en derhalve maatwerk. Ook het sociale netwerk van het gezin wordt betrokken.

Gebruikelijke hulp van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel in verschillende levensfasen van het kind

Kinderen 0 tot 3 jaar

- Hebben bij alle activiteiten hulp van een ouder nodig;
- Ouderlijk toezicht is zeer nabij nodig;
- Zijn in toenemende mate zelfstandig in bewegen en verplaatsen;
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- Hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 3 tot 5 jaar

- Kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan binnenshuis korte tijd op gehoorafstand (bijvoorbeeld de ouder kan de was ophangen in een andere kamer);
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- Kunnen zelf zitten, en op gelijkvloerse plaatsen zelf staan en lopen;
- Ontvangen zindelijkheidstraining van ouders/verhulpers;
- Hebben gedeeltelijk hulp en volledig stimulans en toezicht nodig bij aan- en uitkleden, eten en wassen, in- en uit bed komen, dag- en nachtritme en dagindeling bepalen;
- Hebben begeleiding nodig bij hun spel en vrijetijdsbesteding;
- Zijn niet in staat zich zonder begeleiding in het verkeer te begeven;
- Hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 5 tot 12 jaar

- Kinderen vanaf 5 jaar hebben een reguliere dagbesteding op school, oplopend van 22 tot 25 uur per week;
- Kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan op enige afstand (bijvoorbeeld het kind kan buitenspelen in de directe omgeving van de woning als de ouder thuis is);
- Hebben toezicht nodig en nog maar weinig hulp bij hun persoonlijke verzorging;

- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- Zijn overdag zindelijk, en 's nachts merendeels ook; ontvangen zo nodig zindelijkheidstraining van de ouders/verzorgers;
- Hebben begeleiding van een volwassene nodig in het verkeer wanneer zij van en naar school, activiteiten ter vervanging van school of vrijetijdsbesteding gaan.
- Hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 12 tot 18 jaar

- Hebben geen voortdurend toezicht nodig van volwassenen;
- Kunnen vanaf 12 jaar enkele uren alleen gelaten worden;
- Kunnen vanaf 16 jaar dag en nacht alleen gelaten worden;
- Kunnen vanaf 18 jaar zelfstandig wonen;
- Hebben bij hun persoonlijke verzorging geen hulp en maar weinig toezicht nodig;
- Hebben tot 18 jaar een reguliere dagbesteding op school/opleiding;
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij ontplooiing en ontwikkeling (bijvoorbeeld huiswerk of het zelfstandig gaan wonen);
- Hebben tot 17 jaar een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

3. Gebruikelijke hulp bij de functies Persoonlijke Verzorging en Begeleiding

Dit hoofdstuk heeft specifiek betrekking op het bepalen van gebruikelijke hulp bij de functies Persoonlijke Verzorging (PV) en Begeleiding (BG). De richtlijn is gebaseerd op de voormalige Beleidsregels indicatiestelling AWBZ van VWS. Vanuit het oogpunt van continuïteit worden deze beleidsregels nu opgenomen in voorliggende richtlijn.

Voor zover het gebruikelijk is dat partners, ouders, inwonende kinderen en/of andere huisgenoten elkaar bepaalde zorg bieden, is de ondersteuningsbehoevende niet aangewezen op gemeentelijke maatwerkondersteuning wat betreft de functies Persoonlijke Verzorging en Begeleiding. Het hangt af van de sociale relatie welke zorg mensen elkaar moeten bieden. Hoe intiemer de relatie, des te meer zorg mensen elkaar horen te geven. Als het gebruikelijk is dat mensen in een bepaalde relatie elkaar zorg bieden, bijvoorbeeld ouders aan hun kinderen, is dat niet vrijblijvend met betrekking tot de aanspraak op gemeentelijke maatwerkondersteuning.

Hoofdregels gebruikelijke hulp PV en BG

Bij gebruikelijke hulp wordt een onderscheid gemaakt in kortdurende en langdurige situaties. Dit onderscheid is eerder in de richtlijn reeds omschreven en geldt ook voor PV en BG.

Algemeen aanvaarde maatstaven:

- In kortdurende situaties moet alle PV en BG door de gebruikelijke helper worden geboden.
- In langdurige situaties is de zorg waarvan kan worden gezegd dat deze op basis van algemeen aanvaarde maatstaven door de sociale omgeving (ouders, partners, volwassen inwonende kinderen en andere volwassen huisgenoten) aan de ondersteuningsbehoevende moet worden geboden gebruikelijke hulp.

Hieronder een schematische weergave van de hoofdregels gebruikelijke hulp. De inhoud van dit schema wordt in de rest van het hoofdstuk verder uitgeschreven.

	Kortdurende situatie	Langdurige situatie
Partners onderling	- Alle PV	- Gebruikelijke BG
	- Alle BG	
Ouders aan kinderen	- Alle PV	- Gebruikelijke PV
	- Alle BG	- Gebruikelijke VP
	- Beschermende woonomgeving	- Gebruikelijke BG
		- Beschermende woonomgeving
Volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling	- Alle BG	- Gebruikelijke BG

Afweging gebruikelijke en bovengebruikelijke hulp

Bij gebruikelijke hulp wordt gekeken naar wat aan tijdsbesteding bij die activiteit bij een gezond persoon gebruikelijk is. Daarbij omvat gebruikelijke hulp de zorg die iedereen nodig heeft (wassen, eten en dergelijke) maar ook de zorg die deze activiteiten in verband met gezondheidsproblemen vervangt.

Van bovengebruikelijke hulp is sprake wanneer mensen elkaar bij ziekte of handicap langdurig meer zorg bieden dan wat binnen de sociale relatie gewoon is. Voorbeeld: het is niet gebruikelijk dat een volwassene langdurig hulp nodig heeft bij de toiletgang. Hier is dus sprake van bovengebruikelijke hulp.

Algemene uitzonderingen op het bieden van gebruikelijke hulp aan volwassenen en kinderen voor de functies PV en BG

Voor zover een partner, ouder, volwassen kind en/of elke andere volwassen huisgenoot geobjectiveerde beperkingen heeft en/of kennis/vaardigheden mist om gebruikelijke persoonlijke verzorging, en/of begeleiding voor de ondersteuningsbehoevende uit te voeren en deze vaardigheden niet kan aanleren, wordt van hen geen bijdrage verwacht. De betreffende ondersteuning kan worden geïndiceerd. Geobjectiveerde beperkingen zijn beperkingen gerelateerd aan gezondheidsproblemen. De reden dat de gebruikelijke helper de vaardigheden niet kan aanleren, moet worden gemotiveerd.

1. Voor zover een partner, ouder, volwassen kind en/of andere volwassen huisgenoot overbelast is of dreigt te raken, wordt van hem geen gebruikelijke persoonlijke verzorging en/of begeleiding verwacht, totdat deze dreigende overbelasting is opgeheven. Er kan in een dergelijke situatie in eerste instantie enkel een kortdurende indicatie worden afgegeven. Hierbij geldt het volgende:

- a. Wanneer voor de partner, ouder, volwassen kind en/ of andere volwassen huisgenoot eigen mogelijkheden en/of voorliggende voorzieningen zijn om de (dreigende) overbelasting op te heffen moeten deze eigen mogelijkheden en/of voorliggende voorzieningen hiertoe worden aangewend. Als er sprake is van (dreigende) overbelasting vanwege het zelf leveren van geïndiceerde ondersteuning/zorg moet men die overbelasting opheffen door deze ondersteuning/zorg door (andere) hulpverleners uit te laten voeren/in te kopen;
- b. Voor zover de (dreigende) overbelasting wordt veroorzaakt door maatschappelijke activiteiten buiten de gebruikelijke persoonlijke verzorging en/of begeleiding, wel of niet in combinatie met een fulltime school- of werkweek, gaat het verlenen van gebruikelijke persoonlijke verzorging en/of begeleiding voor op die maatschappelijke activiteiten.
 2. Voor zover de ondersteuningsbehoevende zich in de terminale levensfase bevindt, wordt geen bijdrage verwacht van een partner, ouder, kind en/of andere huisgenoot.

Persoonlijke Verzorging

Partners onderling

Kortdurende situaties

Van partners wordt verwacht dat zij elkaar Persoonlijke Verzorging bieden als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie (hierbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden) met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de ondersteuningsbehoevende, dat maatwerkondersteuning daarna niet langer is aangewezen. Bijvoorbeeld wanneer de partner een been breekt.

Deze zorg valt buiten de aanspraken van de gemeentelijke ondersteuningsplicht. De zorgplicht van partners onderling betreft de persoonlijke, lichaamsgebonden zorg in de vorm van assistentie bij, of overname van alle activiteiten die onder de functie PV vallen. Maar ook aandacht en begeleiding bij een aandoening horen hierbij. Cliëntsovereiniteit behoort bij partners onderling niet tot de categorie uitzonderingen en is daarom hier niet van toepassing, ook niet vanwege geloofsovertuiging, culturele achtergrond of binnen een gezinssituatie waarin partners ruzie hebben.

Langdurende situaties

Als vanaf de start van de zorgsituatie duidelijk is dat de zorgsituatie een langdurig karakter heeft, is er geen sprake van gebruikelijke hulp. Er hoeft dan dus niet eerst drie maanden 'gebruikelijke hulp' door partners geleverd te worden, alvorens maatwerkondersteuning kan worden geïndiceerd.

Volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Persoonlijke Verzorging van volwassen inwonende kinderen en andere volwassen huisgenoten, anders dan partners onderling, is geen gebruikelijke hulp.

Partners onderling en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Aanleren aan derden

Het aanleren van handelingen op het gebied van Persoonlijke Verzorging aan derden (familie, vrienden) is gebruikelijke hulp. Als anderen dan de gebruikelijke helper de handelingen uitvoeren als de

gebruikelijke helper niet aanwezig is, wordt van de gebruikelijke helper verwacht dat hij die handelingen zelf aan de desbetreffende persoon aanleert.

Begeleiding

Partners onderling, ouders en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Kortdurende situaties

Alle begeleiding van de ondersteuningsbehoevende door de partner, ouder, volwassen kind en/of elke andere volwassen huisgenoot is gebruikelijke hulp als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de ondersteuningsbehoevende, dat maatwerkondersteuning daarna niet langer is aangewezen. Daarbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

Langdurige situaties

Als het gaat om een chronische situatie is de Begeleiding van een volwassen ondersteuningsbehoevende gebruikelijke hulp wanneer die Begeleiding naar algemeen aanvaarde maatstaven door partner, ouder, inwonend kind en/of andere huisgenoot in de persoonlijke levenssfeer onderling aan elkaar moet worden geboden. Het gaat hierbij in ieder geval om de volgende vormen van begeleiding aan een ondersteuningsbehoevende:

- Het geven van BG aan een ondersteuningsbehoevende op het terrein van de maatschappelijke participatie.
- Het begeleiden van ondersteuningsbehoevende bij het normaal maatschappelijk verkeer binnen de persoonlijke levenssfeer zoals het bezoeken van familie/vrienden, huisarts, enzovoort.
- Het bieden van hulp bij of het overnemen van taken die bij een gezamenlijk huishouden horen, zoals het doen van de administratie. Dit kan worden overgenomen door een niet-beperkte huisgenoot wanneer die taak altijd door de nu beperkte ondersteuningsbehoevende werd uitgevoerd.

Aanleren aan derden

Het leren omgaan van derden (familie/vrienden) met de ondersteuningsbehoevende is gebruikelijke hulp.

Richtlijn bij (dreigende) overbelasting van partner, ouder, (volwassen) kind en/of andere huisgenoten

Algemeen

De zorg voor een ziek kind, ouder, een zieke partner, of huisgenoot kan zo zwaar worden dat van overbelasting sprake is. In de meeste gevallen is de bovengebruikelijke hulp die geïndiceerd wordt voldoende om deze overbelasting te voorkomen. Maar soms blijkt deze geïndiceerde hulp niet voldoende te zijn. In zulke gevallen kan de gebruikelijke Persoonlijke Verzorging en/of Begeleiding zo nodig geheel of gedeeltelijk geïndiceerd worden. Voor het bieden van een beschermende woonomgeving blijven ouders, ook bij overbelasting, zelf verantwoordelijk.

Beoordeling van overbelasting

Aan het indiceren van gebruikelijke hulp gaat het beoordelen van de overbelasting vooraf. Overbelasting wijst op een verstoring van het evenwicht tussen draagkracht en draaglast waardoor

fysieke en/of psychische klachten ontstaan. Tekort schieten van het 'coping mechanisme' kan er de oorzaak van zijn; emotionele labiliteit en slapeloosheid het gevolg. Naast de aard en ernst van de overbelasting wordt ook onderzocht of deze komt doordat er iets met de gebruikelijke helper zelf aan de hand is (draagkracht vermindering) en/of dat deze gevolg is van de ernst van de ziekte van het kind, ouder, de partner of huisgenoot (draaglast verhoging).

De vraag is of in individuele situaties van een uitzondering sprake is op grond waarvan toch gebruikelijke hulptaken moeten worden overgenomen. Eén van de redenen daarvoor kan zijn dat degenen van wie wordt verwacht dat zij taken overnemen, overbelast zijn (geraakt) en niet meer in staat zijn de gebruikelijke hulp te leveren. Steeds moet duidelijk zijn hoe de overbelasting zich uit en wat deze inhoudt. De met de overbelasting gepaard gaande klachten moeten duidelijk beschreven worden. In voorkomende gevallen kan het opnemen van contact met de huisarts over het kind, de ouder, partner of huisgenoot helpen om een oordeel te vormen. Soms is het duidelijk dat de ouder, (volwassen) kind, partner of huisgenoot overbelast is, maar soms ook niet. Er bestaat niet één, simpel af te nemen test, die hierover direct uitsluitsel geeft. Wel gebruiken behandelaars en hulpverleners vragenlijsten waarmee overbelasting (mede) onderbouwd kan worden. Niet alleen de omvang van de zorgtaken, maar ook de leveringsvoorwaarde van de zorg zijn van invloed op de belastbaarheid van de gebruikelijke helper. Met andere woorden: het uitvoeren van enkele zorgtaken op vooraf afgesproken momenten is vaak minder belastend dan het uitvoeren van dezelfde zorgtaken waarbij continue aanwezigheid en alertheid van de gebruikelijke helper noodzakelijk is.

Klachten en symptomen die bij een aanpassingsstoornis (DSM-IV-TR) optreden, kunnen op overbelasting wijzen zonder dat van een stoornis in psychiatrische zin sprake hoeft te zijn. Het gaat om klachten en symptomen zoals:

- *angst of gespannenheid: nervositeit, onrust, rusteloosheid, slecht slapen;*
- *depressie: hopeloosheid, huilbuien, somberheid;*
- *gedragsproblemen: negeren van normen en regels, onaangepast gedrag;*
- *gecombineerd emotioneel en gedragsgestoord: depressie en/of angst gecombineerd met een gedragsstoornis of onaangepast gedrag;*
- *lichamelijke klachten, verminderde prestaties of concentratieproblemen.*

Er moet een verband zijn tussen de overbelasting en de zorg die iemand (aan partner, ouder of kind) biedt. Bij overbelasting door een dienstverband van teveel uren of als gevolg van spanningen op het werk, zal de oplossing in de eerste plaats gezocht moeten worden in minder uren gaan werken of aanpak van de spanningen op het werk. Steeds zal daarom moeten worden aangegeven dat, wanneer de overbelasting bijvoorbeeld door het herinrichten van het huiselijk leven en/of werk kan worden teruggedrongen, dit dan ook van een ouder, partner of huisgenoot wordt verwacht. Wanneer de geldigheidsduur van het besluit verlopen is en een herindicatie wordt aangevraagd, zal worden gekeken of en welke inspanningen zijn gedaan om de overbelasting terug te dringen.

Bijlage 3: Richtlijn indicatiestelling Hulp bij het huishouden Gemeente Meerssen

1. Richtlijn indicatiestelling Hulp bij het Huishouden

In voorliggende richtlijn wordt beschreven op welke wijze de tijdsnormering in de indicatiestelling voor Hulp bij het huishouden wordt samengesteld. Hulp bij het huishouden geeft ondersteuning aan mensen die niet in staat zijn zelfstandig een huishouden te voeren. Voordat de indicatie voor deze voorziening verstrekt kan worden, wordt bekeken of er beperkingen zijn die gecompenseerd moeten worden en of deze voorziening daarvoor de juiste oplossing is.

Door middel van deze richtlijn willen we de gemeente Meerssen aan haar burgers duidelijk maken hoe de indicatie voor individuele Wmo-voorzieningen tot stand gekomen is. In deze richtlijn is echter niet in detail de werkwijze bij de indicatiestelling beschreven. Dit zal, zeker in aanpak van de Wmo door de gemeente Meerssen, maatwerk zijn.

Deze richtlijn is van toepassing op aanvragen vanaf mei 2013.

1.1 Indiciestelling Hulp bij het huishouden

Bij de indicatiestelling wordt uitgegaan van de ICD (International Statistical Classification of Diseases) en de ICF-classificatie (International Classification of Functions, Disabilities and Health) en Dit is een gestandaardiseerd begrippenkader over het menselijk functioneren en de problemen die daarin kunnen optreden. De ICF wordt gebruikt om het verband tussen de beperking van een burger en de ervaren belemmering of belemmeringen te kunnen objectiveren. De ICF sluit aan bij het compensatiebeginsel in de Wmo.

1.2 Algemene uitgangspunten

Voor het bepalen van een eventuele toekenning van Hulp bij het huishouden kan van een aantal basisuitgangspunten uit worden gegaan. Zo kent de gemeente een individuele voorziening voor Hulp bij het huishouden toe als:

- de specifieke beperking van de cliënt hierom vraagt, én;
- de voorziening noodzakelijk is, én;
- dit voor de gemeente de goedkoopste compenserende voorziening is.

De gemeente kan een voorziening afwijzen als aan tenminste één van onderstaande voorwaarden voldaan wordt:

- de cliënt zelf of zijn sociaal netwerk kan een voldoende compenserende oplossing creëren.
- een collectieve voorziening is voldoende compenserend en beschikbaar;
- de voorziening is algemeen gebruikelijk;
- er is sprake van gebruikelijke zorg;
- de cliënt kan aanspraak maken op een wettelijke voorliggende voorziening;
- de cliënt woont niet in de gemeente Meerssen;
- de cliënt heeft geen aantoonbare beperkingen;
- de cliënt heeft een beperking die aantoonbaar maar niet objectiveerbaar is aan de hand van de ICF;

Bovenstaande zijn basisregels en vinden hun verdere uitwerking in detail tijdens het gesprek tussen burger en Wmo-gespreksvoerder of bij verder onderzoek.

Onderstaand wordt ingegaan op diverse onderwerpen die in als 'afweging' voor de verstrekking van een indicatie voor hulp bij het huishouden worden gesteld.

1.3 De leefeenheid is primair zelf verantwoordelijk

Onder een leefeenheid wordt verstaan "alle bewoners die een gemeenschappelijke woning bewonen met als doel een duurzaam huishouden te voeren". Indien tot de leefeenheid, waar de cliënt deel van uitmaakt, één of meer huisgenoten behoren die wel in staat zijn het huishoudelijk werk te verrichten, komt men niet in aanmerking voor hulp bij het huishouden. Wij spreken dan van gebruikelijke zorg. Gebruikelijke zorg is de ondersteuning die huisgenoten geacht worden elkaar te bieden, omdat zij als leefeenheid een gemeenschappelijk huishouden voeren en op die grond een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het functioneren van dat huishouden.

Het principe van gebruikelijke zorg heeft een verplichtend karakter en hierbij wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sekse, religie, cultuur, gezinssamenstelling, de wijze van inkomensverwerving, drukke werkzaamheden, lange werkweken of persoonlijke opvattingen over het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden.

Als er sprake is van kamerverhuur, rekenen we de huurder van de betreffende ruimte niet tot het huishouden. Als mensen zelfstandig samenwonen op een adres en gemeenschappelijke ruimten delen, veronderstellen we dat het aandeel in het schoonmaken van die ruimten bij uitval van een van de leden wordt overgenomen door de andere leden van een leefeenheid. Het eventuele positieve advies voor hulp bij het huishouden betreft dan alleen de eigen woonruimte (kamers) van de zorgvrager en een evenredig deel van het schoonmaken van de gemeenschappelijke ruimten. Denk aan woongroepen, kamerverhuur of meerdere generaties in een huis.

Er zijn situaties die op een grensgebied liggen. Bij kloostergemeenschappen bijvoorbeeld is wel sprake van een leefeenheid, maar is over het algemeen een taakverdeling, die zich niet leent voor overname. In die situatie kan wel geïndiceerd worden voor bijvoorbeeld het schoonmaken van de eigen kamer indien men dit zelf niet meer kan. Gemeenschappelijke ruimten die kenmerkend voor kloosters zijn kunnen niet worden geïndiceerd omdat zij het niveau sociale woningbouw te boven gaan (bibliotheken, gebedsruimten, gemeenschapsruimten, refters) en behoren tot de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenschap.

Indien uit onderzoek blijkt dat een huisgenoot aantoonbare beperkingen heeft op grond van een aandoening, beperking, handicap of probleem waardoor redelijkerwijs de taken niet overgenomen kunnen worden is gebruikelijke zorg niet van toepassing.

In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op de verwachtingen en inzet van gebruikelijke zorg.

1.4 Voorzieningen en hulpmiddelen die voorliggend zijn aan een individuele verstrekking

Algemene voorzieningen

Binnen de gemeente Meerssen zijn enkele algemene voorzieningen beschikbaar of in ontwikkeling. Het gaat daarbij om een was- en strijkservice, een klussendienst, een ramenwas service en vrijwillige boodschappendienst. In het kader van de Kanteling wordt bekeken op welke terreinen het wenselijk is om het aanbod van algemene voorzieningen nog verder uit te breiden. Indien een algemene voorziening de belemmeringen van een persoon voldoende kan compenseren zal deze altijd eerst worden ingezet voordat een verder indicatie voor een individuele Wmo-voorziening volgt.

Voorliggende voorzieningen

Voorliggende voorzieningen zijn voorzieningen, waarop voor zover op grond van enige andere wettelijke regeling of privaatrechtelijke verbintenis, aanspraak bestaat.

De voorliggende voorziening moet beschikbaar en passend zijn. Als dit niet het geval is, dan is er geen sprake van een voorliggende voorziening. De consultant moet de sociale kaart goed in beeld hebben, zodat adequaat beoordeeld kan worden of een voorliggende voorziening daadwerkelijk beschikbaar en passend is. Niet relevant is of men gebruik wil maken van een voorliggende voorziening.

Het is in principe ook niet relevant welke kosten aan de voorliggende voorziening zijn verbonden, tenzij sprake zou kunnen zijn van een zogenaamd extreem laag inkomen als geldt bij het begrip algemeen gebruikelijk: een inkomen dat door kosten op grond van de ziekte of het probleem onder de bijstandsnorm uitkomt of dreigt uit te komen door deze kosten.

– Inzet van **wettelijke** voorzieningen

Hierbij valt te denken aan wettelijke regelingen als AWBZ, Zorgverzekeringswet (ZvW), Wet op de Jeugdzorg Wet werk en bijstand (Wwb), Wet op kinderopvang, etc.

Een wettelijke voorziening die het probleem kan oplossen is in deze altijd voorliggend op de Wmo.

Algemene gebruikelijke hulpmiddelen

Algemeen gebruikelijke hulpmiddelen hebben voorrang op individuele voorzieningen. Waar nodig zal een individuele voorziening worden verstrekt. Hoe de keuze zal worden gemaakt is altijd een individuele afweging. Een algemeen gebruikelijk hulpmiddel is een hulpmiddel waarover de aanvrager, gezien zijn individuele situatie, ook zonder zijn handicap of beperking, zou kunnen beschikken. Deze hulpmiddelen worden als algemeen gebruikelijk beschouwd. Wat in een concrete situatie als algemeen gebruikelijk te beschouwen is, hangt af van de geldende maatschappelijke normen van het moment van de aanvraag.

– Inzet van algemeen gebruikelijke hulpmiddelen:

Afwasmachine, aangepast bestek, het plaatsen van een verhoging voor een wasmachine, een wasdroger, een stofzuiger.

Als een technisch hulpmiddel niet aanwezig is maar wel gerealiseerd kan worden maar wel een goede oplossing biedt, is dit voorliggend op het inzetten van hulp. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de persoonlijke opvattingen over de inzet van deze hulpmiddelen door de cliënt.

Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Een algemeen gebruikelijke voorziening is een voorziening waarover de aanvrager, gezien zijn individuele situatie, ook zonder zijn handicap of beperking, zou kunnen beschikken. Deze voorzieningen worden als algemeen gebruikelijk beschouwd. Wat in een concrete situatie als algemeen gebruikelijk te beschouwen is, hangt af van de geldende maatschappelijke normen van het moment van de aanvraag.

1.5 Particuliere huishoudelijke hulp

Wanneer er in de financiële situatie van de aanvrager iets verandert (bv verlies van baan ten gevolge van een beperking) waardoor de particuliere hulp niet gecontinueerd kan worden, kan aanspraak gemaakt worden op de voorziening hulp bij het huishouden.

Als een cliënt voorafgaand aan de aanvraag particuliere hulp heeft en op het moment van de aanvraag, nog steeds hulp heeft die activiteiten overneemt (waarmee de cliënt bij het voeren van het huishouden problemen ondervindt) dan wordt de particuliere hulp als algemeen gebruikelijk beschouwd voor de overgenomen activiteiten en volgt er een negatieve indicatie.

Als een cliënt particuliere hulp heeft en op het moment van de aanvraag, nog steeds hulp heeft die niet alle activiteiten overneemt (waarmee de cliënt bij het voeren van het huishouden problemen ondervindt) dan kan er een indicatie komen voor de activiteiten die niet overgenomen worden.

Wanneer de particuliere hulp er mee ophoudt, is dat geen directe reden om Wmo hulp in te roepen. Het zelf voorzien in een nieuwe particuliere hulp is dan voorliggend. Er is namelijk geen sprake van gewijzigde omstandigheden op het gebied van beperkingen of belemmeringen.

1.6 Revalideren en/of behandelen

Wanneer bepaalde aandoeningen die de oorzaak vormen voor de huishoudelijke beperkingen nog behandel mogelijkheden biedt kan Hulp bij het huishouden naast een te volgen behandeling of revalidatie positief worden geadviseerd. Hierover is afstemming met de behandelaar nodig. Een dergelijke indicatie heeft dan in principe een korte geldigheidsduur, afgeleid van de duur van het behandel- of revalidatietraject. Hierbij wordt dus afgeweken van de normaal leidende regel dat de noodzaak voor een voorziening in de Wmo van langdurige aard is.

1.7 Technische hulpmiddelen en woonvoorzieningen

Er is geen positieve indicatie voor hulp bij het huishouden als de problemen van de cliënt afdoende kunnen worden opgelost met technische hulpmiddelen of woonvoorzieningen (zie ook 1.4). Hulpmiddelen kunnen bestaan uit algemeen gebruikelijke huishoudelijke apparatuur, zoals een wasmachine of stofzuiger. Deze hulpmiddelen dienen uit oogpunt van verantwoorde werkomstandigheden ook voor een helpende aanwezig te zijn. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van al aanwezige hulpmiddelen, zoals een wasdroger of een afwasmachine. Als dergelijke apparaten niet aanwezig zijn maar wel een adequate oplossing zouden bieden voor het probleem, is de aanschaf van deze hulpmiddelen algemeen gebruikelijk.

Woonvoorzieningen kunnen bijvoorbeeld keukenaanpassingen zijn of het plaatsen van een verhoging voor een droger/wasmachine. Hulpmiddelen kunnen ook gefinancierd zijn uit een andere betalingsregeling, gericht op of aangepast aan de handicap van de cliënt (AWBZ, Regeling hulpmiddelen of WMO).

1.8 Normering en verstrekkingwijze

Indien tijdens het Gesprek met een cliënt blijkt dat een indicatie voor hulp bij het huishouden noodzakelijk is om de belemmeringen te compenseren, wordt hier een indicatie voor gesteld. Deze indicatie is altijd maatwerk, maar kan wat betreft tijdsnormering onderbouwd worden aan de hand van de normeringen genoemd in hoofdstuk 2. Daarnaast wordt in hoofdstuk 3 een lijst van standaardindicaties gegeven. Ook deze is voornamelijk informatief en als leidraad bedoeld. In de specifieke situatie (persoonlijke omstandigheden) van een cliënt kan hiervan afgeweken worden. Daarnaast is meer- en minderwerk (en dus tijdsnormering) mogelijk.

In sommige gevallen zal een cliënt eveneens ondersteuning vanuit de AWBZ ontvangen en een indicatie voor verblijf hebben (ZZP). In hoofdstuk 5 wordt aangegeven wanneer noodzakelijke hulp in de huishouding dan wel of juist niet vanuit de Wmo verstrekt kan worden. De wijze van verstrekking kan via zorg in natura of een PGB. Daarnaast zal bij de beschikbaarheid van een algemene voorziening, deze voorliggend zijn en is dan geen indicatie nodig.

2. NORMERING HUISHOUDELIJKE TAKEN IN MINUTEN

De gemeente Meerssen hanteert standaard normtijden bij het indiceren van hulp bij het huishouden. Voor de huishoudelijke werkzaamheden zijn standaardindicaties ontwikkeld die zijn opgenomen in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk wordt per activiteit een normtijd aangegeven. Het spreekt voor zich dat er altijd per cliënt een individuele afweging gemaakt dient te worden.

2.1 Uitgangspunten vaststellen normering

- De grootte van de woning is leidend.
- Voor de aanwezigheid van extra volwassen personen of kinderen kan meerzorg worden geïndiceerd.

- Het hebben van huisdieren is een eigen keuze; hiervoor wordt geen meerzorg geïndiceerd.
- Er wordt uitgegaan van sociale woningbouw; het hebben van een grote (vrijstaande) woning leidt niet tot meerzorg c.q. een hogere indicatie.
- Bij bepaalde problematiek, zoals bv. incontinentie en COPD wordt niet standaard meerzorg geïndiceerd. Het betreft een individuele beoordeling dan wel op basis van medisch advies.
- Bij de beschikbaarheid van een algemene of collectieve voorziening is deze voorliggend aan de indicatie van een individuele voorziening

2.2 Activiteiten Hulp bij het huishouden

Hulp bij het huishouden is als voorziening veelomvattend en bestaat uit de volgende activiteiten:

- Boodschappen doen en in uitzonderlijke situaties een boodschappenlijst samenstellen.
- Broodmaaltijden bereiden/ warme maaltijd opwarmen en in uitzonderlijke situaties warme maaltijden bereiden;
- Licht huishoudelijk werk;
- Zwaar huishoudelijk werk;
- Textielverzorging;
- Verzorging van kinderen bij uitval van ouders en/of verzorgers;
- Dagelijkse organisatie van het huishouden;
- Psychosociale begeleiding;
- Advies, instructie en voorlichting gericht op het huishouden; het aanleren van bepaalde vaardigheden.

2.3 Boodschappen doen

Boodschappen doen (is incl. maken boodschappenlijst)	60 minuten per week
Maken van een boodschappenlijst (als aparte indicatie)	15 minuten per week
<p>Boodschappenlijst samenstellen (uitzondering)</p> <p>Boodschappen inkopen en opruimen</p> <p>Het inkopen van boodschappen wordt in de gemeente Meerssen in principe niet geïndiceerd. De boodschappenservice is algemeen gebruikelijk en voorhanden.</p> <p>Wanneer sprake is van een regieprobleem of een dusdanige beperking dat het maken van een boodschappenlijst niet mogelijk is, kan hier 15 min. per week voor worden geïndiceerd.</p>	

CRvB 31-10-2012, nr. 10/1210 WMO, LJN: BY2147 ; Het is niet in strijd met de Wmo om kant- en klare (magnetron)maaltijden, het bezorgen van maaltijden dan wel een boodschappendienst als voorliggende voorzieningen aan te merken die aan het verstrekken van voorzieningen voor het bereiden van warme maaltijden en het doen van boodschappen in de weg staan, mits deze

voorliggende voorzieningen daadwerkelijk beschikbaar zijn, door de aanvrager financieel gedragen kunnen worden en adequate compensatie bieden.

2.4 Maaltijdverzorging: broodmaaltijd/warme maaltijd

Bereiden broodmaaltijd	15 minuten per keer Max. 2-maal daags
Broodmaaltijd bereiden (smeren) Broodmaaltijd klaarzetten Tafel dekken en afruimen Koffie/thee zetten Opruimen en Afwassen Indien mogelijk 's ochtends de boterhammen voor 's middags/'s avonds klaarmaken en afgedekt in de koelkast bewaren	

Factoren meer/minder hulp:

- Er zijn kinderen < 12 jaar: + max. 20 min per keer

Opwarmen warme maaltijd	15 minuten per dag
Bereiden warme maaltijd	30 minuten per dag
Warme maaltijd opwarmen Warme maaltijd klaarzetten/tafel dekken Warme maaltijd voorbereiden Warme maaltijd bereiden (koken) Afwassen en opruimen Bereiden warme maaltijd alleen in uitzonderlijke situaties (hele specifieke diëten die niet verkrijgbaar zijn via een maaltijdservice of gezinnen met jonge kinderen <12 jaar). Maaltijdservice en kant en klaar maaltijden zijn algemeen gebruikelijk en gaan altijd voor	

2.5 Licht huishoudelijk werk

Woning met 2 slaapkamers of minder	40 minuten per week
---	----------------------------

Woning met 3 slaapkamers of meer	60 minuten per week
Stof afnemen Opruimen Afwassen Bed opmaken Alleen kamers die in gebruik zijn worden schoongehouden.	

Factoren meer/minder hulp:

- Er zijn kinderen < 12 jaar: +max. 30 min per week
- Allergie voor huisstofmijt, COPD (gesaneerde woning): + max. 30 min per week
- Indien ook maaltijdverzorging is geïndiceerd, minder hulp omdat de afwas al gedaan wordt: - 15-30 minuten per keer
- Bij meewerkcapaciteit, minder hulp: -15, 30 of 45 minuten per week

2.6 Zwaar huishoudelijk werk

Woning met 2 slaapkamers of minder	70 minuten per week
Woning met 3 slaapkamers of meer	100 minuten per week
Stofzuigen Schrobben, dweilen, schoonmaken van sanitair en keuken Bedden verschoneren Opruimen huishoudelijk afval Ramen wassen	

Factoren meer/minder hulp:

- Woning met een trappenhuis (eengezinswoning): +30 min per week
- Er zijn kinderen < 12 jaar: +max. 15 min per week per kind
- Allergie voor huisstofmijt, COPD (gesaneerde woning): +max. 30 min per week
- Hoge vervuilingsgraad ten gevolge van de beperking: +max. 30 min per week

2.7 Textielverzorging

Eenpersoonshuishouden	45 minuten per week max.
------------------------------	---------------------------------

Meerpersoonshuishouden	60 minuten per week max.
<p>Kleding en linnengoed sorteren en wassen in de wasmachine</p> <p>Was drogen in droger / ophangen wanneer droger niet mogelijk</p> <p>Vouwen, strijken en opbergen</p> <p>Alleen bovenkleding wordt gestreken. Onderkleding en beddengoed wordt gevouwen.</p>	

Factoren meer/minder hulp:

- Aantal kinderen <16 jaar: + 15 min per kind per week
- Bedlegerige cliënten: + max. 30 min per week
- Extra bewassing i.v.m. overmatige transpiratie, incontinentie (wanneer alle mogelijkheden betreffende incontinentiemateriaal zijn uitgeprobeerd), speekselverlies enz.: + max. 30 min per week

2.8 Sociale signalering

Sociale signalering	10 min per week
<p>Signalering (middels sociaal contact). Het bemerken van (sociale) problematiek cliënt en in de gaten houden situatie. Indien nodig signalen doorgeleiden naar gemeente en/of maatschappelijk werk. Zeer laagdrempelig. Bij kleine problematiek / risico.</p> <p>Alleen bij cliënten zonder indicatie voor psychosociale begeleiding, tevens observeren. Alleen indien sprake is van eenzaamheid, dreigend sociaal isolement of verslechterende situatie t.a.v. de beperking door het gebrek aan sociaal contact.</p>	

2.9 Verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen

Verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen	Tot max. 40 uur aanvullend op eigen mogelijkheden
<p>Voor kinderen tot 7 jaar geldt:</p> <p>Naar bed brengen/uit bed halen: 10 min per keer per kind</p>	

<p>Wassen en kleden: 20 min per dag per kind</p> <p>Eten en/of drinken geven: 20 min per broodmaaltijd/20 min per warme maaltijd</p> <p>Babyvoeding (flesje): 20 min per keer</p> <p>Luier verschonen: 10 min per keer</p> <p>Naar school/crèche brengen: 15 min per keer</p> <p>Het is hierbij mogelijk om taken te combineren, zoals het gezamenlijk naar bed brengen van kinderen. Dan telt de tijdsnormering voor één kind.</p> <p>De frequentie is gerelateerd aan de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind.</p> <p>Kinderopvang (crèche, kinderdagverblijf, overblijfmogelijkheden op school, voor- en naschoolse opvang) is altijd voorliggend.</p> <p>Een kind van 3 maanden of ouder kan gebruik maken van een kinderdagverblijf voor maximaal 5 dagen per week.</p> <p>Verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen is altijd HH-Plus</p>	
--	--

Factoren meer/minder hulp:

- Aantal kinderen: -/+
- Leeftijd kinderen: -/+
- Gezondheidssituatie/functioneren kinderen/huisgenoten: -/+
- Aanwezigheid gedragsproblematiek: -/+
- Samenvallende activiteiten: -

2.10 Dagelijkse organisatie van het huishouden

Dagelijkse organisatie van het huishouden	30 minuten per week
Administratieve werkzaamheden Organisatie van huishoudelijke activiteiten Plannen en beheren van middelen t.b.v. het huishouden Organisatie van het huishouden is altijd HH-Plus	

Factoren meer/minder hulp:

- Aanwezigheid kinderen <16 jaar: + max. 30 min per week
- Sprake van PG problematiek of communicatieproblemen: + max.15 min per week

2.11 Psychosociale begeleiding, tevens observeren

Psychosociale begeleiding, tevens observeren	30 minuten per week
<p>Formuleren doelen/bijstellen doelen met betrekking tot het huishouden</p> <p>Helpen handhaven/verkrijgen/herkrijgen structuur in het huishouden</p> <p>Helpen handhaven/vergroten van zelfredzaamheid m.b.t. budget</p> <p>In principe is maatschappelijk werk en begeleiding vanuit de AWBZ voorliggend.</p> <p>Psychosociale begeleiding, tevens observeren is altijd HH-Plus.</p>	

2.12 Advies, instructie en voorlichting

3 x per week, maximaal 6 weken	30 minuten per week per activiteit, max. 90 min
<p>Instructie omgaan met hulpmiddelen</p> <p>Instructie licht + zwaar huishoudelijk werk</p> <p>Instructie textielverzorging</p> <p>Maximale duur is 6 weken.</p> <p>Advies, instructie en voorlichting is altijd HH-Plus.</p>	

2.13 Deskundigheid per activiteit

HH Basis	HH Plus
Boodschappen doen	Verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen
Bereiden broodmaaltijden	Dagelijkse organisatie van het huishouden
Opwarmen warme maaltijd	Psychosociale begeleiding, tevens observeren
Licht huishoudelijk werk	Advies, instructie en voorlichting
Zwaar huishoudelijk werk	
Textielverzorging	
'sociale signalering'	

3. STANDAARDINDICATIES HULP BIJ HET HUISHOUDEN

De tijdsnormering is indicatief. Hierbij moet tijdens het gesprek met de cliënt of het onderzoek altijd een individuele afweging gemaakt worden. Als er reden is om af te wijken van onderstaande normeringen, dan kan dit altijd met een onderbouwing.

Tijdsnormering:

Activiteiten	Minuten	Uren/minuten
Boodschappen doen	60 p week	1 u
Boodschappenlijst samenstellen (als aparte indicatie)	15 p weer	15 min
Bereiden broodmaaltijd	15 p keer, max 2x pd	30 min
Opwarmen warme maaltijd	15 p dag	15 min
Bereiden warme maaltijd	30 p dag	30 min
Licht huishoudelijk werk, 2 slaapkamers	40 p week	40 min
Licht huishoudelijk werk, 3 slaapkamers	60 p week	1 u
Zwaar huishoudelijk werk, 2 slaapkamers	70 p week	1 u 10 min
Zwaar huishoudelijk werk, 3 slaapkamers	100 p week	1 u 40 min
Aanwezigheid kinderen meezorg	15 p kind p week	15 min
Aanwezigheid extra volwassen persoon/personen	30 p week	30 min
Trappenhuis meezorg	30 p week	30 min
Hoge vervuilingsgraad meezorg	30 p week	30 min
Textielverzorging meerpersoonshuishouden	60 p week	1 u
Textielverzorging eenpersoonshuishouden	45 p week	45 min
Textielverzorging meezorg per kind	15 p week	15 min
'Sociale signalering'	10 p week	10 min

Hbh overige activiteiten (plus-activiteiten):

Nr.	Activiteiten	Minuten	Uren
1.1	Verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen	Max 40 uur	Max 40 u
1.2	Dagelijkse organisatie van het huishouden	30 p week	30 min
1.3	Psychosociale begeleiding, tevens observeren	30 p week	30 min
1.4	Advies, instructie en voorlichting	30 p week per activiteit	30- 90 min

4. GEBRUIKELIJKE ZORG

Gebruikelijke zorg is de normale, dagelijkse zorg die partners of ouders en inwonende kinderen geacht worden elkaar onderling te bieden omdat ze als leefeenheid gemeenschappelijk een woning bewonen en op die grond een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het functioneren van het huishouden. Gebruikelijke zorg is ook alleen aan de orde als er een leefeenheid is die gemeenschappelijk een woning bewoont. Uitwonende kinderen vallen hier dus buiten. Werk (of vrijwilligerswerk) en opleiding van partner, ouders of inwonende kinderen zijn geen reden om hulp bij het huishouden toe te kennen.

4.1 Gezondheidsproblemen of (dreigende) overbelasting

Indien uit (medisch) onderzoek blijkt dat een huisgenoot aantoonbare beperkingen heeft op grond van een aandoening, beperking, handicap of probleem waardoor redelijkerwijs de taken niet overgenomen kunnen worden is gebruikelijke zorg niet van toepassing. Een consulent moet altijd onderzoeken of een leefeenheid, gegeven de voor die leefeenheid geldende gebruikelijke zorg, door de (chronische) uitval van een gezinslid niet alsnog onevenredig belast wordt en overbelasting dreigt. Er dient onderzoek gedaan te worden naar de verhouding tussen draagkracht en draaglast van de individuele cliënt. Factoren die van invloed kunnen zijn op de draagkracht zijn bijvoorbeeld de lichamelijke en/of geestelijke conditie van de partner of huisgenoot maar ook het sociale netwerk en de wijze van omgaan met problemen. Factoren die van invloed kunnen zijn op draagkracht zijn bijvoorbeeld de mate waarin er sprake is van (on)planbare zorg, het ziektebeeld en de prognose, bijkomende problemen van sociale, emotionele of relationele aard. Wanneer partner of huisgenoot door de combinatie van een (volledige) werkkring of opleiding en het voeren van het huishouden overbelast dreigt te raken, zal er door de consulent wanneer noodzakelijk medisch advies worden opgevraagd om de overbelasting te objectiveren.

Wanneer de dreigende overbelasting wordt veroorzaakt door een combinatie van werk en gebruikelijke zorg en andere activiteiten dan werk en huishouden, gaan werk en gebruikelijke zorg voor. Het beoefenen van vrijetijdsbesteding kan op zich geen reden zijn om een indicatie voor hulp bij het huishouden te krijgen. In geval de leden van een leefeenheid overbelast dreigen te raken door de combinatie van werk en verzorging van de zieke partner/huisgenoot, kan een indicatie worden gesteld op de onderdelen die normaliter tot de gebruikelijke zorg worden gerekend. In principe zal die indicatie van korte duur zijn (3-6 maanden) om de leefeenheid de gelegenheid te geven de onderlinge taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen. Hetzelfde geldt als een partner/ouder ten gevolge van het plotseling overlijden van de andere ouder overbelast dreigt te raken door de combinatie van werk en verzorging van de inwonende kinderen.

4.2 Fysieke afwezigheid

Indien de partner/huisgenoot van een zorgvrager vanwege werk fysiek niet aanwezig is wordt hiermee bij het indiceren uitsluitend rekening gehouden, wanneer het om aaneengesloten perioden van tenminste zeven etmalen gaat. De afwezigheid van de partner/huisgenoot moet een verplichtend karakter hebben en inherent zijn aan diens werk; denk hierbij aan offshore werk, internationaal vrachtverkeer en werk in het buitenland. Wanneer de partner/huisgenoot aaneengesloten perioden van tenminste zeven etmalen van huis is, is er in die periode feitelijk sprake van een éénpersoonshuishouden (kan ook meerpersoons zijn bij aanwezigheid kinderen of andere huisgenoten) en kan er door de partner/huisgenoot geen gebruikelijke zorg worden geleverd. Wanneer de fysieke afwezigheid van de partner/huisgenoot minder dan 7 etmalen bedraagt, zal er altijd onderzocht moeten worden of de partner/huisgenoot feitelijk kan voorzien in het verlenen van de zorg.

4.3 Uitzonderingen gebruikelijke zorg

In bepaalde situaties kan er iets soepeler worden omgegaan met “gebruikelijke zorg”.

- In terminale situaties (levensverwachting is minder dan 3 maanden) is het ontlasten van de huisgenoot in de vorm van hulp bij het huishouden gebruikelijk. We gaan hier bij het vaststellen van de omvang uit van de feitelijke situatie.
- Bij het plotseling overlijden van een van de ouders met als gevolg dat de achterblijvende ouder wordt belast met de opvoeding en verzorging van de kinderen in combinatie met werk. Ook in deze situatie kan tijdelijk (3 maanden) hulp bij het huishouden worden ingezet om de ouder de kans te geven op zoek te gaan naar andere oplossingen.
- Indien de aanwezige huisgenoten niet (meer) leerbaar zijn. Dit betreft een individuele beoordeling.
- Voorkomen van crisis en ontwrichting bij verzorging en opvang van gezonde kinderen; indien opvang van gezonde kinderen noodzakelijk is heeft de inzet van een voorliggende voorziening een verplichtend karakter. Indien de voorliggende voorziening niet beschikbaar is – een consulent moet zich hier van op de hoogte stellen – kan tijdelijke inzet van hulp bij het huishouden noodzakelijk zijn.

4.4 Ouderlijke zorgplicht bij echtscheiding

Bij echtscheiding vervalt het samenwonen en daarmee dus ook de gebruikelijke zorg voor het huishouden en de onderlinge persoonlijke verzorging van partners. De zorgplicht voor de kinderen verdwijnt niet. Bij uitval van de verzorgende ouder moet wel onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheid van opvang van de kinderen door de niet thuiswonende ouder door te kijken naar de voor de rechtbank vastgelegde afspraken tussen de ex-echtgenoten.

Voor die perioden dat de kinderen bij de verzorgende –uitgevallen– ouder zijn kan er dan een indicatie voor opvang zijn. Als de zorgplicht door de niet-verzorgende ouder kennelijk niet wordt nagekomen, beschouwen we de situatie als een eenoudergezin.

4.5 Huishoudelijke taken: uitstelbaar en niet uitstelbaar

Onder huishoudelijke taken vallen zowel de uitstelbare als de niet-uitstelbare taken. Het

verzorgen van –overigens gezonde– kinderen valt ook onder de hulp bij het huishouden.

- **Niet-uitstelbare** taken zijn maaltijd verzorgen/opwarmen, de kinderen verzorgen, afwassen en opruimen;
- **Wel-uitstelbare** taken zijn wasverzorging, zwaar huishoudelijk werk: stofzuigen, sanitair, keuken, bedden verschoneren.

4.6 Bijdrage van kinderen en jong-volwassenen aan het huishouden

In geval de leefeenheid van de zorgvrager mede bestaat uit kinderen, dan gaat de indicatiesteller ervan uit, dat de kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en psychosociaal functioneren, een bijdrage kunnen leveren aan de huishoudelijke taken.

- Kinderen tot 5 jaar leveren geen bijdrage aan de huishouding.
- Kinderen van 5 tot en met 12 jaar worden naar hun eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden als opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, kleding in de wasmand gooien.
- Kinderen van 13 tot en met 17 jaar kunnen, naast bovengenoemde taken hun eigen kamer op orde houden, d.w.z. rommel opruimen, stofzuigen, bed verschoneren.

Taken van een 18-23 jarige

Van een meerderjarige gezonde huisgenoot wordt verwacht dat deze een gedeelte van de huishoudelijke taken overneemt wanneer de primaire verzorger uitvalt. Een 18-23 jarige wordt verondersteld de volgende taken uit te kunnen voeren:

- schoonhouden van sanitaire ruimte,
- keuken en een kamer,
- de was doen,
- boodschappen doen,
- maaltijd verzorgen,
- afwassen en opruimen.

Dit is genormeerd naar 2 uur uitstelbare, zware huishoudelijke taken en 3 uur lichte, niet uitstelbare huishoudelijke taken per week. Daarnaast kunnen zij eventuele jongere gezinsleden verzorgen en begeleiden. Vanaf 23 jaar wordt iemand geacht de huishoudelijke taken volledig over te nemen.

5. AFBAKENING HULP BIJ HET HUISHOUDEN EN EEN ZORGZWAARTEPAKKET (ZZP)

5.1 Afbakening hulp bij het huishouden en zorgzwaartepakket (ZZP)

Cliënten die een indicatie hebben gekregen voor verblijfszorg hebben een aantal keuzes om deze zorg in te zetten. Afhankelijk van de keuze van de cliënt valt de hulp bij het huishouden onder de WMO of onder de WLZ .

Het schema toont de verschillende mogelijkheden:

	1. Opname in verblijfssetting	2. Overbruggingszorg	3. In functies (ZIN)	4. VPT	5. In PGB
ZZP indicatie < 01-01-2009	WLZ	Wmo	Wmo	WLZ	Wmo
ZZP indicatie > 01-01-2009	WLZ	Wmo / WLZ	Wmo	WLZ	WLZ

5.1.1 Opname in verblijfsinstelling

De cliënt zet het ZZP in, in een intramurale instelling (verblijf). De cliënt zet dan de functie 'verblijf' in. De hulp bij het huishouden wordt dan gefinancierd vanuit de AWBZ.

5.1.2 Overbruggingszorg

De cliënt wil met het ZZP naar een intramurale instelling (verblijf) maar komt op de wachtlijst te staan. Zolang de cliënt thuis woont ontvangt hij overbruggingszorg totdat de functie verblijf wordt ingezet. Hier is geen maximale termijn aan verbonden. De hulp bij het huishouden wordt dan gefinancierd vanuit de Wmo, omdat de cliënt de functie 'verblijf' nog niet inzet. Bij een ZZP in PGB vorm verkregen na 1-1-2009 zal de huishoudelijke zorg vanuit het AWBZ-PGB betaald moeten worden.

5.1.3 In functies (ZIN)

De cliënt wil met het ZZP niet naar een intramurale instelling. Hij kiest ervoor om langdurig thuis te blijven wonen en de zorg door een zorgaanbieder thuis in te zetten. Hij ontvangt dan ZIN. De zorg wordt geleverd door een externe zorgaanbieder. Omdat de functie 'verblijf' niet wordt ingezet wordt de hulp bij het huishouden gefinancierd vanuit de WMO.

5.1.4 VPT (volledig pakket thuis)

De cliënt wil met een ZZP niet naar een intramurale instelling. Hij kiest ervoor om langdurig thuis te blijven wonen en de zorg door een zorgaanbieder thuis in te zetten. In plaats van ZIN kiest de cliënt voor "Volledig Pakket Thuis" (VPT). In dit geval zet het zorgkantoor de indicatie om in functies en klassen met de functie 'verblijf'. De zorg kan dan worden geleverd door een interne of externe zorgaanbieder in onderaannemerschap. De hulp bij het huishouden wordt gefinancierd vanuit de AWBZ omdat de functie "verblijf" wordt ingezet. Het zorgkantoor weet of een cliënt een VPT heeft. De zorgleverancier levert dezelfde zorg thuis dan wanneer de cliënt zou worden opgenomen in een instelling.

5.1.5 In PGB

De cliënt wil met een ZZP niet naar een intramurale instelling. Hij kiest ervoor om langdurig thuis te blijven wonen. De cliënt wil een PGB ontvangen voor het ZZP. Het zorgkantoor bepaalt de hoogte van dit budget. Als de ZZP indicatie is gesteld voor 01-01-2009, dan wordt de hulp bij het huishouden gefinancierd vanuit de WMO. Het gedeelte hulp bij het huishouden wordt dan niet meegenomen in het budget van het zorgkantoor.

Als de ZZP indicatie is gesteld na 01-01-2009, dan wordt geen apart budget toegekend voor HBH, cliënt moet van het PGB wel zijn HBH betalen.

Bijlage 4: tarieven persoonsgebonden budgetten Wmo 2015

Tarieven nieuwe cliënten

Dienstverlening	Tariefbepaling	Informele hulp	Formele hulp
Huishoudelijke hulp	Per uur	€ 15,22	€ 15,22
Individuele begeleiding	Per uur	€ 18,18 loondienst € 15,22 pgb ingeval van alfadienstverlening	€ 32,68
Persoonlijke verzorging	Per uur	€ 18,18 loondienst € 15,22 pgb ingeval van alfadienstverlening	€ 24,62
Groepsbegeleiding	Per dagdeel	€ 18,18	€ 40,39
Groepsbegeleiding met vervoer	Per dagdeel		€ 44,55
Kortdurend verblijf	Per etmaal	€ 27,27	€91,81

Bijlage 5: richtlijn bestedings-mogelijkheden persoonsgebonden budget

Automatisch of handmatig accorderen zorgovereenkomsten	Keuze handmatig accorderen zodat de mogelijkheid voor controle door de gemeente tijdens het jaar mogelijk blijft.
De hoogte maximaal tarief per uur of dagdeel	Maximaal 100 euro
Gemeentelijk beleid relevant voor de uitvoering door budgethouder: budget dat niet rechtstreeks aan zorg wordt uitgegeven	
Bemiddelingskosten	nee
Administratiekosten	nee
Vrij besteedbaar bedrag	1,5% van het (kalender)jaarbudget met een minimum van 60 euro en een maximum van 1250 euro.
Eenmalige uitkering	Geen eenmalige uitkering
Gemeentelijk beleid in uitvoering door de budgethouder als werk- of opdrachtgever:	
budget dat volledig aan zorg wordt uitgegeven	
Reiskosten	nee
Feestdagenuitkering	nee
Automatisch uitbetaald maandloon aan de zorgverlener	Ja

Bijlage 6 Richtlijn normering aantal zones collectief vervoer

1. Indicatiestelling

Voor het collectief vervoer (Regiotaxi) is een nieuwe manier van indicatiestelling ingevoerd waarbij het ook mogelijk is geworden om gedeeltelijke indicaties te stellen. In plaats van het wel of niet toekennen van een pas voor het collectief vervoersysteem gaat het nu om het bepalen hoe groot de vervoersbehoefte van de cliënt is en welk aantal zones daarbij past. Maatwerk dus.

In schema 1 zijn de stappen van deze gekantelde indicatiestelling weergegeven.

1.1. Stap 1: Bepalen vervoersbehoefte, resultaat, beperkingen, andere oplossingen en toekennen cvv

De vraag of het cvv voor de klant een voorziening is die voldoet aan de compensatieplicht, kan slechts beantwoord worden op grond van een onderzoek naar niet alleen beperkingen, maar ook de persoonskenmerken en de vervoersbehoeften van de klant.

Dit houdt in dat er meer gekeken moet worden naar de behoeften van de burger, die een vervoerprobleem heeft. Waar wil betrokkene heen en wat moet misschien meegenomen worden. Als iemand bijvoorbeeld vooral met behulp van een scootmobiel zijn talrijke vrienden en familieleden wil kunnen bezoeken, ook al kan hij van het cvv gebruik maken, moet dit uitdrukkelijk meegewogen worden. Hier valt dan ook de relatie met een ander resultaat op: het mensen kunnen ontmoeten. Alleen een onderzoek naar de beperkingen van de klant voor het gebruik maken van het openbaar vervoer is dus niet meer voldoende.

Concreet betekent dit dat de vervoersbehoefte van de aanvrager het uitgangspunt is in de beoordeling welke voorziening nodig is om het benoemde resultaat (het zich kunnen verplaatsen per vervoermiddel) te kunnen bereiken.

Bij het onderzoek naar de vervoersbehoeften dienen de volgende aspecten meegenomen te worden:

- Wat zijn de redenen voor de verplaatsingen (verplaatsingsmotief)?
- Waar gaat de aanvrager naartoe, ofwel wat is zijn verplaatsingsbestemming? Het gaat hierbij om zowel de korte (minder dan 100 meter) als om langere afstanden.
- Wat is de frequentie van de verplaatsingen?
- Hoe verplaatst de aanvrager zich (auto, fiets e.d.)?

Bij het bepalen of een vervoersbehoefte relevant is voor het behalen van het resultaat, gaat het niet om de vraag hoe vaak men een bepaalde bestemming wil bereiken. Het gaat echter om de vraag hoe vaak

hij dat moet kunnen doen om deel te nemen aan het 'leven van alledag' en om de daarvan deel uitmakende wezenlijke sociale contacten te onderhouden. Uitgangspunt hierbij is dat de verplaatsingen noodzakelijk zijn om in aanvaardbare mate maatschappelijk te kunnen participeren.

Nadat de vervoersbehoefte in kaart gebracht is, kan naar een oplossing op maat gezocht worden om het resultaat te kunnen bereiken.

Hierbij worden vier typen oplossingen onderscheiden: eigen kracht, sociale omgeving, algemene voorzieningen en individuele voorzieningen (het individueel budget cvv). Bij het bespreken van mogelijke oplossingen voor de beperkingen van de klant komen deze achtereenvolgens aan bod.

Bij de gekantelde indicatiestelling ligt de nadruk op zelfredzaamheid en betrokkenheid bij de samenleving. Bij het zoeken naar oplossingen voor de ondersteuningsbehoefte van de klant wordt dan ook vanuit de eigen kracht van de klant en zijn sociale omgeving gedacht. Met eigen kracht wordt bedoeld wat de klant zelf kan doen en organiseren om te blijven meedoen. Samen met de klant wordt gezocht naar oplossingen die dicht bij de klant zelf staan. Dit kan door te beginnen bij oplossingen die de klant zelf al had gevonden, toen zijn probleem nog niet zo groot was dat hij daar hulp van anderen bij nodig had. Door in eerste instantie te kijken naar wat de klant wel kan en naar wat hij in zijn eigen directe omgeving aan ondersteuning kan organiseren blijft hij beter betrokken bij de samenleving.

Daarnaast worden ook andere vormen van ondersteuning aan de orde gesteld. Zoals voorzieningen voor verplaatsingen ten behoeve van werk, school of behandeling op grond van AWBZ.

Deze verplaatsingen vallen ook onder de Wmo compensatieplicht. De compensatieplicht stelt namelijk niet dat een voorziening op grond van de Wmo wordt uitgesloten als er een andere voorliggende voorziening aanwezig is (zie artikel 2 Wmo). Tevens is er geen sprake van een voorliggende voorziening indien men niet in aanmerking komt voor een voorziening van een andere wettelijke bepaling. Dit geldt ook wanneer men wordt afgewezen voor een dergelijke voorziening (zie CRvB 19-04-210, nr.09/1082 WMO en CRvB 03-08-2011, nr. 11/517 WMO).

Dit houdt in dat de gemeente te allen tijde verplicht is om de klant met een beperking te compenseren in zijn maatschappelijke participatie, ook als een voorziening van een andere wettelijke bepaling deze niet volledig kan compenseren (met uitzondering van de UWV wetgevingen).

Als uit bovenstaand onderzoek blijkt dat de eigen kracht, het sociale netwerk en algemene voorzieningen onvoldoende mogelijkheden bieden om de klant te ondersteunen in zijn behoeften, kan bekeken worden of de klant in aanmerking komt voor een individueel budget van het collectief vervoer. Hierbij worden de beperkingen in kaart gebracht en wordt beoordeeld of een individueel budget langdurig noodzakelijk is om het resultaat te kunnen bereiken. Daarnaast dient het cvv de goedkoopste en meest compenserende individuele voorziening te zijn.

Indien blijkt dat de klant in aanmerking komt voor het cvv kan in stap 2 de hoogte van het individueel budget bepaald worden.

1.2. Stap 2: Bepalen individueel budget collectief vervoer

Het toekennen van een individueel zonebudget voor het cvv, waarbij gekeken wordt naar de vervoersbehoefte en de mate waarin verschillende bestaande voorzieningen hierin voldoen, is in overeenstemming met jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep (CRvB).

Uit deze jurisprudentie komt duidelijk naar voren dat een vervoersvoorziening of een combinatie van vervoersvoorzieningen, waarmee ongeveer 1500 tot 2000 km per jaar kan worden afgelegd, toereikend

is om de aanvrager in staat te stellen sociale contacten te onderhouden en maatschappelijk te kunnen participeren (zie CRvB 29-02-2012, nr 10/906 WMO en CRvB 06-06-2012, nr.10/1786 WMO). Het uitgangspunt hierbij is dat men 1500 tot 2000 km moet kunnen reizen. Dit benadrukt de CRvB ook in de laatstgenoemde uitspraak, waarin aangegeven wordt dat er sprake is van een compenserende voorziening indien aan de klant meerdere voorzieningen zijn toegekend, waarmee hij in staat is om 1500 tot 2000 km per jaar af te leggen.

Daarnaast heeft de CRvB expliciet aangegeven dat de gemeente bij de vaststelling van de hoogte van een financiële tegemoetkoming voor gebruik van eigen auto, bruikleenauto of (rolstoel)taxi rekening mag houden met het feit dat men voor korte afstanden is gecompenseerd door een (aangepaste) scooter (zie CRvB 29-02-2012, nr. 10/906 WMO en CRvB 04-01-2012, nr. 10/792 WMO).

In het licht van de jurisprudentie over de 1500-2000 km, kan dan ook worden aangenomen dat deze wijze van vaststellen van de hoogte van de voorziening ook bij het cvv gehanteerd kan worden. Waarbij niet alleen rekening gehouden kan worden met een scooter, maar ook andere bestaande voorzieningen.

Dit houdt in dat het individueel budget niet alleen bepaald kan worden aan de hand van het basisbudget, maar ook door middel van bestaande voorzieningen.

Het basisbudget is samengesteld op basis van het uitgangspunt dat 1500 tot 2000 km toereikend is om maatschappelijk te kunnen participeren. Bij een gemiddeld aantal kilometers van 4,2 km per zone komt dit neer op 357 tot 476 zones exclusief opstapzones. Dit houdt in dat het basisbudget tenminste een omvang dient te hebben van minimaal 495 tot 659 zones inclusief opstapzone per jaar.

Om klanten extra tegemoet te komen is besloten dat het basisbudget uit 750 zones (inclusief opstapzone) per jaar dient te bestaan. Hierdoor worden klanten ruim gecompenseerd om minimaal 2.000 km per jaar te kunnen reizen.

De 750 zones van het basisbudget kunnen verdeeld worden in de volgende vervoersbehoeften:

Tabel 1: Verdeling basisbudget in vervoersbehoeften en bijbehorende zones

Vervoersbehoeften	Zones (inclusief opstapzone)
Wekelijks boodschappen doen	200 (3,8 zones per week)
Wekelijks verenigingen of clubs bezoeken (kieren, harmonie, voetbalclub etc.)	150 (2,8 zones per week)
Wekelijks familie bezoeken	150 (2,8 zones per week)
Eens per maand er op uit gaan (markt bezoeken, shoppen, steden bezoeken, sociaal culturele instellingen bezoeken etc.)	120 (10 zones per maand)
Eens in de 3 maanden ziekenhuisbezoek	50 zones (12,4 zones per 3 maanden)
Onvoorziene vervoersbehoeften	80 zones (6,67 zones per maand)
Totaal	750

De vervoersbehoeften in tabel 1 zijn gebaseerd op cijfers van het klanttevredenheidsonderzoek Jaarrapport 2014 WMO Regiotaxi Zuid-Limburg / Omnibuzz. Uit deze cijfers blijkt dat familiebezoek, boodschappen doen, verenigingen/clubs bezoeken, ziekenhuis bezoek en er eens op uitgaan, de vijf meest gebruikte doeleinden zijn waarvoor de Regiotaxi ingezet wordt.

Daarnaast zijn in tabel 1 bij elke vervoersbehoefte zones weergegeven. Deze zones zijn gebaseerd op kerngetallen van ervaringsgegevens. Uit deze cijfers blijkt dat het gemiddeld aantal reiszones per rit per gemeente (exclusief opstapzones) ligt tussen de 1,9 zones (Sittard-Geleen) en 3,0 zones (Gulpen-Wittem). Dit houdt in dat klanten van Sittard-Geleen gemiddeld 6 km per rit zullen reizen en klanten van Gulpen-Wittem gemiddeld 11 kilometer. De Gemeente Meerssen heeft een gemiddeld aantal reiszones per rit van 2,4 (ongeveer 7 km)

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van verschillende bestaande voorzieningen, die in de vervoersbehoeften van de aanvrager zouden kunnen voorzien.

Tabel 2: Overzicht bestaande voorzieningen met bijbehorende zones

Nr.	Bestaande voorziening	Zones
1.	Indicatie scootmobiel	49
2.	Bewoners AWBZ instelling	Halvering budget
3.	Indicatie huishoudelijk werk voor het doen van boodschappen of de aanwezigheid van een boodschappenservice	200

1.2.1. Indicatie scootmobiel

Indien de aanvrager een indicatie heeft voor een scootmobiel, kan deze mogelijk bepaalde vervoersbehoeften compenseren. De scootmobiel is met name aangewezen voor incidenteel, kortdurend gebruik buitenshuis. Door verbeteringen aan scootmobielen behoren inmiddels ook verplaatsingen over grotere afstanden en met hogere snelheden tot de mogelijkheden. Hierdoor varieert de actieradius van een scootmobiel meestal van 20 tot 50 kilometer, afhankelijk van het type en gebruikte accu. In de praktijk houdt dit in dat men geregeld een scootmobiel gebruikt voor verplaatsingen over de langere afstanden, terwijl deze hier niet voor bedoeld is.

Gemeente Meerssen stelt dat de scootmobiel vooral geschikt is voor de korte en middellange afstanden (vervoer in de directe omgeving van de woning). Hierbij worden korte afstanden gekenmerkt als afstanden die men normaal om de woning, straat en eventueel in de wijk lopend zou afleggen. De middellange afstanden zijn afstanden in de wijk, het dorp en de stad, die afgelegd worden in verband met dagelijkse activiteiten (primaire behoeften als kerk en kapper).

Niet-gehandicapten gebruiken voor deze afstanden meestal de fiets, een brommer of soms de auto. Anderen gaan weer te voet. Indien de aanvrager beperkingen ervaart om over deze afstanden zich zelfstandig te verplaatsen, kan de gemeente hiervoor een scootmobiel verstrekken. Voor deze korte en middellange afstanden blijkt vaak dat het cvv geen adequate oplossing biedt en een scootmobiel een betere oplossing is. Daarnaast wordt de scootmobiel in de praktijk ook vaak voor de langere afstanden

gebruikt. Deze afstanden zijn echter gelijk aan 1 zone (=4,2 km) van het collectief vervoer gebied. Indien blijkt dat er een indicatie is voor een scootmobiel, dient dit meegenomen te worden in de beoordeling van de hoogte van het individueel budget.

Uit ervaringsgegevens blijkt dat 6,5% van het totaal aantal gereisde zones per jaar ritten van 1 zone betreft (inclusief opstapzone). Dit houdt in dat klanten gemiddeld 6,5% van hun zones gebruiken voor ritten van 1 reiszone.

Als de afstanden die men met een scootmobiel kan afleggen gelijk zijn aan 1 zone van het collectief vervoer gebied, kan dus 6,5% van de zones van het basisbudget gekort worden. Klanten met een indicatie voor een scootmobiel worden in dit geval dan ook met 49 zones gekort op hun basisbudget.

Daarnaast kan uit onderzoek blijken dat de aanvrager gedurende een deel van het jaar geen gebruik kan maken van een scootmobiel vanwege de weersomstandigheden. Indien, ondanks beschermende kleding, blijkt dat dit het geval is, kan de klant in aanmerking komen voor een tijdelijk budget. Dit houdt in dat gedurende de zomermaanden het basisbudget gekort wordt en deze zones gedurende de wintermaanden weer erbij gevoegd worden.

1.2.2. Bewoners AWBZ instelling

In de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) werd er een wettelijk onderscheid gemaakt tussen de reguliere inwoners van de gemeente en de in de gemeente woonachtige AWBZ inwoners. Onder de Wmo is het wettelijk onderscheid tussen AWBZ-bewoners en overige Wmo doelgroep inwoners van de gemeente komen te vervallen.

Dat houdt overigens niet in dat er op gelijke wijze geoordeeld kan worden ten aanzien van de vervoersbehoefte van AWBZ bewoners. Deze categorie mensen zal in de regel een lagere vervoersbehoefte hebben dan zelfstandig wonende, omdat zij bijvoorbeeld niet of in mindere mate boodschappen hoeven te doen. Soms wonen aanvragers in een complex waarin voorzieningen, zoals een winkel, kapper, recreatieruimte voor diverse sociale activiteiten zijn ondergebracht of in de dichte nabijheid zijn gerealiseerd. Te denken valt met name aan verzorgingshuizen (eventueel met aanleunwoningen erbij), verpleeghuizen en andere AWBZ instellingen. Bovendien geldt dat een aantal 'bestemmingen in het kader van het leven van alledag' vervallen, omdat daarin op andere wijze wordt voorzien. Bewoners van intramurale instellingen hoeven bijvoorbeeld minder vaak boodschappen te doen, omdat de instelling de maaltijden bereidt.

Bewoners van een AWBZ instelling hebben in het algemeen dan ook een beduidend verminderde vervoersbehoefte, waarmee in de beoordeling van de hoogte van het budget voor het collectief vervoer rekening gehouden dient te worden. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat bewoners van een intramurale instelling in een aanzienlijk gedeelte van hun bestemmingen in het kader van het leven van alledag is voorzien.

In dit kader kan dan ook gesteld worden dat voor bewoners van een AWBZ instelling het basisbudget voor het cvv gehalveerd kan worden. Uitzonderingen moeten echter mogelijk blijven, als uit onderzoek blijkt dat er een grotere vervoersbehoefte is.

1.2.3 Indicatie huishoudelijk werk voor het doen van boodschappen of aanwezigheid van een boodschappenservice

Er zijn 200 zones in het basisbudget gereserveerd voor het doen van boodschappen. Hieronder vallen de boodschappen voor het verkrijgen van levensmiddelen en andere artikelen van de supermarkt. Voor klanten die niet in een AWBZ-instelling wonen, maar wel een indicatie hebben voor huishoudelijke hulp voor het doen van de boodschappen of gebruik kunnen maken van een boodschappenservice, komen deze zones in het basisbudget te vervallen. Er kan hierbij namelijk gesteld worden dat door de indicatie van het huishoudelijk werk, aan de primaire behoeften voor het doen van boodschappen van levensmiddelen wordt voldaan.

Tevens kan met de klant bekeken worden of er familieleden, buren of vrijwilligers van informele zorg zijn die het doen van de boodschappen kunnen overnemen. Is dit het geval, dan wordt de klant voorzien in zijn primaire behoeften voor het doen van boodschappen en kan men 200 zones korten op zijn/haar basisbudget.

Uitzonderingen zijn mogelijk als bij het bepalen van de vervoersbehoefte blijkt dat het doen van boodschappen voortkomt voor het opdoen van sociale contacten. Er kan dan afgeweken worden van de gestelde norm dat bij het doen van boodschappen 200 zones verminderd worden op het individueel budget.

2. Toepassing in praktijk

Om de gekantelde indicatiestelling in de praktijk toe te passen, zal er een omslag gemaakt moeten worden in de wijze van gesprekvoering. Tijdens een zogenaamd 'keukentafelgesprek' wordt de hulpvraag en de ondersteuningsbehoefte samen met de klant in kaart gebracht. Dit houdt in dat het gesprek niet meer gericht zal zijn op het 'afhandelen van een aanvraag', maar meer gericht op 'het luisteren naar de vraag' en de 'vraag achter de vraag'. Het is een omslag naar 'aanspraak maken op' naar 'oplossen van', waarbij samen met de aanvrager naar oplossingen gezocht wordt. Hierbij wordt voornamelijk gekeken naar de eigen kracht van de aanvrager. Vaak is de aanvrager zich niet bewust van wat hij nog allemaal kan en wat nog allemaal mogelijk is binnen zijn eigen netwerk.

Samen met de aanvrager wordt gezocht naar oplossingen. Indien blijkt dat het collectief vervoer de meest compenserende oplossing is, kan het individueel budget berekend worden. Om het individueel budget makkelijk te kunnen berekenen, kan de indicatiesteller gebruik maken van een stroomschema (zie bijlage 1 van deze notitie). Dit stroomschema is een richtlijn en gebaseerd op de zones van de bestaande voorzieningen.

3. Aanverwant project indicatie voorin en direct

Naast het bepalen van de hoogte van het individueel budget voor het collectief vervoer, dient de indicatiesteller ook te onderzoeken of de klant in aanmerking komt voor collectief of individueel regiotaxi vervoer.

Het overgrote deel van de klanten met een indicatie individueel vervoer heeft deze indicatie ontvangen, omdat zij behoeften hebben aan meer beenruimte, misselijk worden als ze niet voorin zitten of om diverse redenen geen omwegen kunnen maken.

In de nieuwe indicatiestelling is het voor deze zaken niet perse noodzakelijk alleen te reizen. Als er rekening wordt gehouden met deze behoeften, kan men ook collectief vervoerd worden.

Op basis hiervan zijn met ingang van 1 mei 2011 de opties voorin en direct ingevoerd. Beide opties zijn voor klanten met een indicatie collectief en kunnen gecombineerd worden met een voertuigkeuze (bus/taxi). De opties worden als volgt gedefinieerd:

Voorin:

Vervoersoptie voor mensen die collectief vervoerd kunnen worden, maar recht hebben op een specifieke zitplaats in de taxi of de bus (voorin). In de taxi kan altijd maar één persoon tegelijkertijd met de indicatie voorin reizen, in een bus kunnen dit er meerdere zijn (twee of drie).

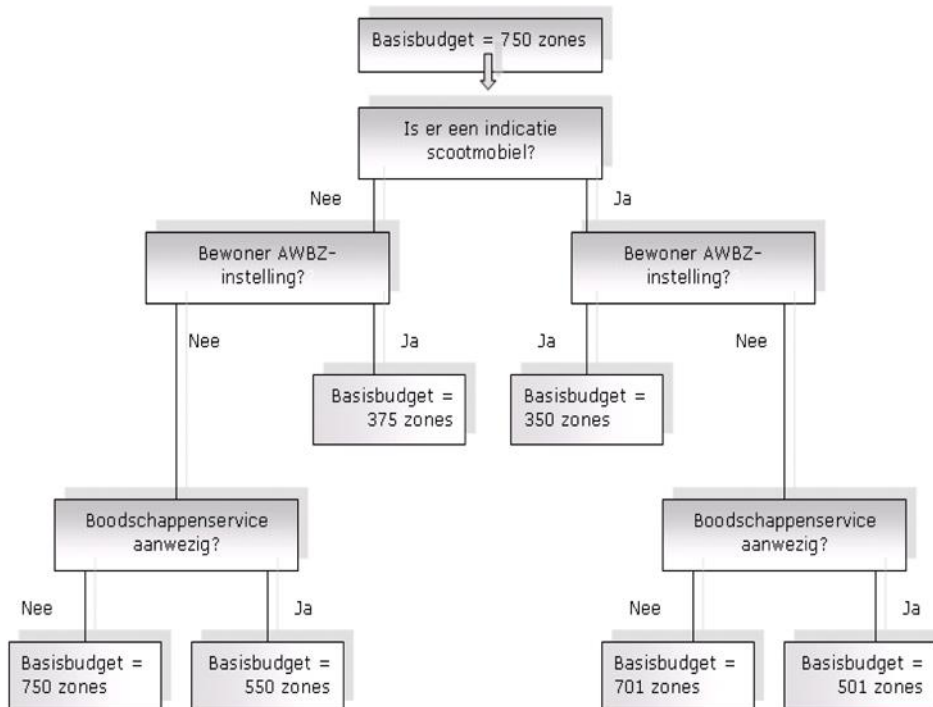
Direct:

Bij deze vervoersoptie kunnen klanten gecombineerd worden, maar dient de klant wel de kortst mogelijk route van het vertrekadres naar het bestemmingsadres af te leggen. Als meerdere klanten dezelfde rit geboekt hebben, kunnen zij samen vervoerd worden. Als andere klanten (in hetzelfde voertuig) naar een andere bestemming moeten, dient de klant met de indicatie direct als eerste naar de bestemming gebracht te worden.

Gedurende de directe rit kunnen er geen andere klanten opgehaald en/of afgezet worden. Er kunnen wel andere klanten in het voertuig meereizen. Voor iemand met de indicatie direct geldt het principe 'laatste erin, eerste eruit'. Het ophalen en/of afzetten van andere reizigers tussendoor is dus niet mogelijk.

Door de optie voorin en direct, wordt het individueel vervoer alleen toepasbaar voor klanten die daadwerkelijk onder geen enkele omstandigheid met andere klanten vervoerd mogen worden. Een bijkomend voordeel is dat het individueel vervoer veel druk legt op de uitvoering van het vervoer. De opties voorin en direct kunnen het aantal individuele klanten structureel laag houden. Bovendien maken de nieuwe vervoersopties combinaties met andere klanten mogelijk, waardoor de vervoerder het vervoer efficiënter kan organiseren. Dit leidt tot een verruiming van de capaciteit op de weg en uiteindelijk een verbetering van het vervoer voor alle klanten.

Bijlage 1: Stroomschema berekening individueel budget

Bijlage 7: afschrijvingstermijnen

Afschrijvingstermijnen per 1 januari 2015 bij woningaanpassingen, als gevolg van artikel 21 van dit besluit

voorziening	afschrijftermijn
verbreden buitendeur	20 jaar
verbreden binnendeur nastelkozijn	20 jaar
verbreden binnendeur inmettselkozijn	20 jaar
verhogen toegangspad	20 jaar
verhogen + verbreden toegangspad	20 jaar
hellingbaan buiten staal recht	15 jaar
hellingbaan buiten staal met bordes	15 jaar
vlonder nabij toegangsdeur	7 jaar
vlonder balkon	15 jaar
douchevloer op afschot (anti-slip norm R11)	20 jaar
Slidex tot 5 m ²	6 jaar
Slidex tot 10 m ²	6 jaar
vervangen wandtegels	20 jaar
toiletbeugel opklapbaar 600 mm.	8 jaar
toiletbeugel opklapbaar 830 mm.	8 jaar
toiletbeugel opklapbaar 830 mm.	8 jaar
+ toiletrolhouder	
beugel opklapbaar met statief 600 mm.	8 jaar
beugel opklapbaar met statief 830 mm.	8 jaar
beugel opklapbaar met statief 830 mm.	8 jaar
+ toiletrolhouder	
rolstoelspiegel bij wastafel	10 jaar

stoma-wastafel	10 jaar
wastafel onderrijdbaar	10 jaar
demonteren fonteintje	nvt
Keuken	
keuken onderrijdbaar	10 jaar
hoekkeuken onderrijdbaar	10 jaar
keuken onderrijdbaar en verstelbaar	10 jaar
aanpassen keuken t.b.v. onderrijdbaarheid	10 jaar
(met losse onderkasten)	
aanpassen keuken t.b.v. onderrijdbaarheid	10 jaar
(met onderblok)	
verplaatsen keukenkast	10 jaar
Verticaal probleem	
smetplank verwijderen	10 jaar
wand op verdieping verplaatsen	15 jaar
aanbrengen extra trapleuning	10 jaar
voorziening	afschrijftermijn
deurautomaat op buitendeur	10 jaar
deurautomaat voor grote belasting	10 jaar
binnendeurautomaat	10 jaar
schuifdeur met automaat	10 jaar
electrische voordeurontgrendeling	10 jaar
garagedeuropener	10 jaar
plaatsen schuifdeur met langehandel	10 jaar
aanleg wandcontactdoos binnen	15 jaar

aanleg wandcontactdoos buiten 10 m.	15 jaar
Trapspilbeugel	
L-vormige beugel	
scootersafe	15 jaar

Normen per 1 januari 2015 bij uitbreiding van ruimten, ingevolge artikel 20 van dit besluit

Als het gaat om uitbreiding van ruimten, worden de volgende maximaal aantal m2 aangehouden waarvoor een financiële tegemoetkoming wordt verstrekt:

soort vertrek	aanbouw	uitbreiding van een reeds aanwezig vertrek
woonkamer	maximaal 30 m2	maximaal 6 m2
keuken	maximaal 10 m2	maximaal 4 m2
éénpersoons slaapkamer	maximaal 10 m2	maximaal 4 m2
tweepersoons slaapkamer	maximaal 18 m2	maximaal 4 m2
toilet ruimte	maximaal 2 m2	maximaal 1 m2
badkamer – wastafelruimte	maximaal 2 m2	maximaal 1 m2
badkamer – doucheruimte	maximaal 3 m2	maximaal 2 m2
entree / hal / gang	maximaal 5 m2	maximaal 2 m2
berging	maximaal 6 m2	maximaal 4 m2

Maximale vergoeding voor kosten van onderhoud, keuring en reparatie als gevolg van artikel 26 van dit Besluit:

	Keuringen		Onderhoud	
Soorten liften	Frequentie keuring	Kosten excl. BTW	Frequentie onderhoud	Kosten excl. BTW
Stoellift	1x per 4 jaar	€ 216,20	1x per jaar	€ 443,30
Rolstoel-plateaulift	1x per 4 jaar	€ 263,40	1x per jaar	€ 443,30

Woonhuisliften	1 x per 1,5 jaar	€ 263,40	2x per jaar	€ 886,60
Hefplateaulift	1 x per 1,5 jaar	€ 267,20	2x per jaar	€ 886,60
Balanslift	1 x per 1,5 jaar	€ 76,50	1 x per jaar	€ 443,30

Alleen de werkelijk gemaakte kosten van keuring, onderhoud (met een maximum van de in de tabel genoemde bedragen) en reparatie (niet gebonden aan een maximum) aan de hieronder genoemde onderdelen komen in aanmerking voor een financiële tegemoetkoming.

Maximale toeslagen op bovengenoemde tarieven;

- 50% voor installaties geplaatst buiten de woning;
- 50% voor installaties die meer dan 1 verdieping overbruggen;
- 50% voor installaties, uitgevoerd met elektrisch aangedreven plateaus en/of afrijdbeveiliging resp. elektrisch wegklapbare raildelen.

Reparatie

De werkelijke kosten van reparatie komen voor vergoeding in aanmerking, mits gedeclareerd binnen één jaar na betaling.

De maximale vergoeding voor kosten van onderhoud, keuring en reparatie van liften is met de aanbesteding van de trapliften per 1-10-2010 feitelijk overbodig geworden: het onderhoud en de reparaties zijn namelijk onderdeel geworden van een totaalprijs. Deze bijlage wordt aangehouden voor het nog uitstaande bestand trapliften van vóór de aanbesteding (afbouwregeling). Bovengenoemde bedragen worden om deze reden niet meer geïndexeerd.

(Maximale) normbedragen per 1 januari 2015 bij woningsanering als gevolg van artikel 25 van dit besluit

	bedrag incl. btw	per
vloerbedekking vinyl	€ 45,00	meter (4 meter breed)
jaloerieën	€ 17,00	meter (175 cm. hoog)

(bron: NIBUD)

Bijlage 8: grondslag en duur van de Eigen Bijdrage (CAK)

Omschrijving voorziening	Hoe worden de kosten bepaald	Kostprijs	Bedrag op basis waarvan de eigen bijdrage wordt bepaald	Looptijd van de eigen bijdrage in aantal perioden
Huishoudelijke hulp				
Zorg in natura	uurtarief x aantal daadwerkelijk geleverde uren	uurtarief van de zorgaanbieder	Ambulante thuiszorg € 23,55 Envida € 23,85 Orbis € 24,26 Cicero €23,30	gedurende de hele afnametermijn
PGB	uurtarief x aantal geïndiceerde uren	uurprijs op basis van tarief pgb	€ 15,07	gedurende de hele afnametermijn
Begeleiding, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging				
Zorg in natura	Uurtarief of dagdelen x daadwerkelijk geleverd aantal	Fictief tarief	€ 14,-	gedurende de hele afnametermijn
PGB	uurtarief x aantal geïndiceerde uren	vastgestelde uurprijs	€ 14,-	gedurende de hele afnametermijn
Woonvoorzieningen				
Woningaanpassingen	Normbedragen (zie bijlage 6) of via offerte	Conform individueel aanpassingsplan	Conform individuele beschikking	39 perioden
Roerende woonvoorziening in koop	Normbedragen (zie bijlage II) of via offerte	aanschaf en bijkomende kosten	Conform individuele beschikking	39 perioden

Roerende woonvoorziening in bruikleen op huurbasis	Kostprijs van het bruikleentarief, inclusief onderhoud en reparatie	bruikleentarief	bruikleentarief	gedurende de duur van de bruikleenovereenkomst
Woonvoorziening in PGB	Kostprijs van de woonvoorziening (normbedragen of offerte)	Conform individueel aanpassingsplan	Conform individuele beschikking	39 perioden
Traplifft	Kostprijs van de voorziening	Rechte traplift + jaarlijks onderhoud	€ 1500 + € 50	39 perioden
		Traplifft met één bocht+ jaarlijks onderhoud	€ 2850 + € 50	39 perioden
		Traplifft met twee of meer bochten + jaarlijks onderhoud	€ 2950 +€ 50	39 perioden
Vervoersvoorziening				
Vervoersvoorzieningen in bruikleen	Kostprijs van het bruikleentarief, inclusief onderhoud en reparatie	huurtarief	huurtarief	Gedurende de duur van de bruikleenovereenkomst
Vervoersvoorziening in PGB	kosten op basis catalogus welzorg en hartingbank, danwel op basis van offerte	aanschaf- en bijkomende kosten	Conform individuele beschikking	Gedurende de termijn van geldigheid PGB, zoals genoemd in de beschikking
Forfaitaire vergoeding voor vervoerskosten	Vast forfaitair bedrag	Vast forfaitair bedrag	Conform individuele beschikking	Gedurende de gehele looptijd van de voorziening